

Naročnina za kraljevino SHS Mesečno 15 D. Letno 180 D. Inozemstvo: Mesečno 20 D. Letno 240 D. Oglasi: enostolpna mm vrsta za enkrat 50 para, večkrat popust

JUGOSLAVIJA

Uredništvo: Wolfova ulica 1/L. Telefon 360. Uprava: Telefon 4. vračajo. Iložitni znamke povor. Ljubljana.

Minister Krsteli o pogodbah z Italijo.

PAS OKOLI ZADRA. IZPRAZNITEV SUŠAKA IN DALMACIJE. KOMISIJA ZA BAROŠ IN BIANKINO. REKA IZVEN RAZGOVOROV. ITALIJA ZA ODKRITO PRIJATELJSTVO?

Zagreb, 31. maja. (Izv.) Današnja »Riječ« objavlja porazgovor svojega dopisnika z ministrom dr. Krstijem, ki se je včeraj povrnil iz Genove in Rima. Minister dr. Krstelj je izjavil: Kar se tiče sporazuma z Italijani glede Zadra in evakuacije Sušaka in tretje cone v Dalmaciji, sta se sklenila dva velika dogovora in 21 konvencij. Oba sporazuma nista bila podpisana, ampak ju je z naše strani dr. Krstelj samo parafiral. V imenu italijanske vlade je na oba dogovora dostavil svojo parafo državni podtajnik Tosti di Valminuta. Glede mej Zadra je bilo dogovorjeno, da bo meja povprečno 6 do 7 kilometrov oddaljena od Zadra, nekatere točke celo 20 kilometrov, to pa zaradi tega, ker po svoji naravi in zgodovini gravitirajo k mestu. Te točke smo zaradi tega priključili k mestu, ker so v gospodarskem oziru navezane na Zader, kamor prodajajo svoje proizvode. Pri Biogradu in Benkovcu smo mejo nekoliko zožili, ker se ta dva kraja lahko sama razvijata, dočim Knin in Novigrad bolj gravitirata proti Zadru. Del občine Novigrad se je vključil v ta novi pas. Ravno tako je bil vključen v ta pas tudi otok Uljan, ki je 12 kilometrov oddaljen od Zadra. Kar se tiče gori omenjenih 21 koncesij, je dejal minister, da se nanašajo na razna politična in finančna vprašanja, kakor n. pr. na otvoritev jugoslovanskih sol, rabe jugoslovanskega jezika itd. Nadalje so bila rešena nekatera gospodarska vprašanja, kakor tudi vprašanje izmenjave bankovcev, zlasti tam, kjer so interesirani dalmatinski denarni zavodi, pojasnilo se je tudi vprašanje povračila škode, ki so jo povzročile italijanske zasedbene čete. Dosegel se je tudi sporazum glede rabe italijanskega jezika. Zadar dobiva

vodo potem vodovoda iz jezera Bokanjac, ki spada na polovico k naši državi. — Druga velika pogodba se nanaša na izpraznitev Sušaka in tretjega pasa v Dalmaciji, ki se mora izvršiti v kratkem roku. Čim sprejme naša vlada to pogodbo, se izvede evakuacija Sušaka in tretje cone v Dalmaciji, po možnosti še pred poroko kralja Aleksandra. — Glede Baroša in Bankina se imenuje komisija šestoro članov, treh Jugoslovancev in treh Italijanov, ki naj v zmislu rapalske pogodbe določijo mejo. Ako se v tem vprašanju ne doseže sporazum, je še vedno čas, da se vsa zadeva v zmislu rapalske pogodbe predloži predsedniku švicarske republike, ki ima v tem pogledu zadnjo besedo. Kar se tiče zaščite ozemlja, na katerem bo delovala ta komisija, bo komisija sama določila, kakve varnostne odredbe naj se ukrenejo. Vprašanja svobodne reške države se pogodba ne tiče. — Minister dr. Krstelj je pri tej priliki izjavil, da ga je v Rimu sprejel italijanski kralj Viktor Emanuel, in da je avdienca trajala dobre tričetrt ure. Tekom razgovora je minister uvidel, da se kralj zelo zanima za razmere v Jugoslaviji in da je izjavil, da bo naša vlada videla, da se je ta korak storil zato, da se obnovi prijateljski odnosaji med Jugoslavijo in Italijo, odnosi, ki so potrebni za obe državi. Dr. Krstelj je konferiral tudi z zun. ministrom Schanzerjem, s Tostijem in Contarinijem ter drugimi italijanskimi državniki. Na vprašanje poročevalcevo, ali je prepričan, da Italija tokrat resnično želi to vprašanje za našo državo ugodno rešiti, je odgovoril minister, da ima italijanska vlada sedaj resno voljo in resne namene, da se prejšnje prijateljsko razmerje med obema državama čimprej vzpostavi.

Protest naše vlade proti bolgarskim upadom.

Beograd, 31. maja. (Izv.) »Politika« poroča: Povodom vedno pogostejših in organiziranih napadov na jugoslovansko ozemlje je ministrijski svet ugotovil, da je za te napade v prvi vrsti odgovorna bolgarska vlada. Ako bi bila ta vlada dovolj energična, ne bi moglo priti do teh vsega obžalovanja vrednih napadov. Ker pa bolgarski kabinet še favorizira te napade, preti nevarnost, da ti napadi dobivajo vedno večji obseg. Da se to prepreči, je ministrijski svet pooblastil ministra za zunanje posle dr. Ninčiča, naj

vlade velesil obvesti s posebnimi notami o organiziranih napadih Bolgarov. Hkrati naj tudi izroči energično noto sovjetski vladi, v kateri naj zahteva, naj vendar enkrat stori konec tej akciji četašev v južni Srbiji. Ako bolgarska vlada tega ne stori, bo jugoslovanska vlada znala z orožjem v roki ščititi svoje državljane. Ni izključeno, da se izpraznijo one vasi, iz katerih prehajajo ti četaši z bolgarskega na jugoslovansko ozemlje. To bi se zgodilo, ako bolgarska vlada ne bi bila v stanu preprečiti prestopanje meje po četaših.

Razprava o volilnem zakonu.

KANDIDIRANJE PO OKROŽJIL ENOTNE LISTE. VOLILNI ZAKON IN DRŽAVNI PRORAČUN.

Beograd, 31. maja. (Izv.) Člani zakonodajnega odbora, poslanci vladnih strank, so danes nadaljevali razpravo o načrtu volilnega zakona. V debati je bil sprejet sistem kandidiranja po okrajih. Po tem sistemu imajo poleg okrožnega kandidata, ki je nosilec liste posamezne stranke, tudi posamezni okrajni pravico imenovati svoje kandidate, ki pa so vezani na nosilca liste dotične stranke. Okrajne in okrožne volilne edinice ostanjejo v bistvu v dosedanjih mejah. Kandidatne liste se sestavijo po abecednem redu okrožij, torej Beograd, Ljubljana, Zagreb itd. Sprejet je bil sistem enotnih list. Po tem sistemu se morajo liste predložiti sodišču en mesec pred volitvami. V listah morajo biti navedena imena nosilca liste in okrajnih kandidatov dotične stranke. Na ta način je bil predlog ministra za notranje stvari Marinkoviča izpremenjen, po katerem se morajo sodišču predložiti liste v istem okrožju en mesec in liste v okrajih petnajst dni pred volitvami. Po količniku se ugotovi, koliko kandidatov odpade na vsako stranko. Ako dobi stranka po količniku več kan-

didatov, je kot prvi izvoljen nosilec liste v okrožju, dočim je izvolitev kandidatov v okrajih odvisna od absolutne večine glasov v dotičnem okraju. Na ta način so izvoljeni oni okrajni kandidati, ki so dobili največje število glasov. Da se olajša izvolitev kandidatov, je konferenca sklenila, da more en kandidirati tudi v dveh okrožjih. Za slučaj smrti ali odstopa poslanca, ki je bil izvoljen v okraju, pride na njegovo mesto oni kandidat iste liste, ki je v okraju dobil največ glasov. Po dosedanjem stališču konferenca ne more nosilec liste nastopiti kot kandidat v okraju. Vendar pa se je končna rešitev tega vprašanja prepustila klubom. O količniku še ni bilo podrobne debate. V parlamentarnih krogih se je danes govorilo, da so radikalci mnenja, naj se najprej razpravlja v narodni skupščini o načrtu volilnega zakona, demokrati pa stoje na stališču, da to ni umestno, ker bi se potem moral odgoditi sprejem državnega proračuna in bi se država še nadalje morala zadovoljiti s proračunskimi dvanaajstini.

Obtožbe proti ministru za šume in rude

Beograd, 31. maja. (Izv.) Posl. Miljutin Dragović je naslovil na predsednika narodne skupščine interpelacijo, v kateri se bavi s postopanjem ministra za šume in rude Rafajloviča. V interpelaciji navaja posl. Dragović, da se minister za šume in rude mnogo bavi z zasebnimi kupčijami in da podeljuje koncesije onim osebam, ki mu prijazno. Zlasti navaja slučaj kamoloma Pletva-

ri, katerega so doslej izrabljali kmetje iz okolice. Sedaj pa ga je minister Rafajlovič izročil svojim osebnim prijateljem v izrabljanje in tako je tem ubogim kmetovalcem odvzel edini zaslužek. Interpelacija navaja nadalje, da je minister Rafajlovič uvedel v svojem resortu strankarsko politiko. V podkrepitev svojih trditvev navaja nekaj konkretnih slučajev takega postopanja.

PROTESTNI SHOD

proti razpustu občin. sveta ljubljanskega.

Klubi večine razpuščenega ljubljanskega občinskega sveta sklicujejo protestni shod proti razpustu občinskega sveta ljubljanskega za petek zvečer ob šestih uri v veliki dvorani hotela »Union«. Na zborovanju bodo govorili zastopniki vseh treh klubov in strank. Na shod pridite vsi, ki obsojate našini razpust občinskega sveta, ki obsojate razpust občinske avtonomije in ki hočete, da vodi mestno gospodarstvo od ljudstva postavljeni župan in ne od vlade imenovan komisar!

SLOVENSKI PANAMA PRED BEOGRADSKO JAVNOSTJO.

Beograd, 31. maja. (Izv.) V beograjskih političnih krogih so razkriti g. Čira Kamenarović o postopanju ministra dr. Žerjava in g. Kristina v zvezi z zadevo Jadranske banke vzbudila veliko pozornost. Listi se obirno bavijo v daljših člankih z delovanjem ministra dr. Žerjava.

STOJAN PROTIČEVI RAZGOVORI V ZAGREBU.

Zagreb, 31. maja. (Izv.) Posl. Stojan Protić, ki je včeraj dospel v Zagreb, je imel danes ves dan konferenco s člani skupine okoli »Slobođne Tribune«. Jutri se namerava povrniti v Beograd. — Današnji »Obzor« je posvetil prihodu Protića v Zagreb uvodnik, v katerem naglašja, da mu namen potovanja posl. Stojana Protića v Zagreb nikakor ni znan. V članku se pa »Obzor« bolj bavi z osebo ministra Svetozarja Pribečevića kot pa s Stojanom Protićem. Iz članka se da sklepati, da so se dobri odnosi med hrvatskim blokom in Protićem vidno ohladili. List pravi končno, da je mogoče, da se je Stojan Protić hotel spoznati z razpoloženjem v Zagrebu. »Obzor« svetuje poslancu Protiću, naj potuje tudi v Ljubljano, Sarajevo in Split, da se uveri, da je prišel čas, ko mora radikalna stranka začeti z revizijo ustave.

URADNI PREGLED PRI ZAGREBSKI BORZI.

Zagreb, 31. maja. (Izv.) Danes je dospel semkaj zastopnik finančnega ministrstva inspektor Acimović. Popoldne je povabil zastopnike vseh bank na borzo, da pregleda današnje borzne sklepe. Prepričati se je namreč hotel, ali odgovarjajo ti sklepi določbam o prometu z devizami in valutami.

PREISKAVA PROTI GENERALU ZEČEVIĆU.

Beograd, 31. maja. (Izv.) Parlamentarna anketa komisija, ki se bavi s preiskovanjem zadeve bivšega vojnega ministra generala Zečevića, je odpotovala v Sarajevo, da preiskuje na licu mesta vzroke za pogin in obolost vojaških novicev. Anketa komisija odputuje nato v Mostar, Kotor, Zeleniko, Dubrovnik in druge kraje v Dalmaciji in Bosni, da vsa zadevo temeljito pojasni.

RAZPRAVA O AMNESTIJI IN POSOJILU.

Beograd, 31. maja. (Izv.) Ministrijski svet se je v svoji včerajšnji seji bavil z razpravo o amnestiji, ki jo izda kralj Aleksander povodom svoje poroke. Nato je finančni minister dr. Kumanudi poročal o dopisu bančne skupine Horgarten, ki ponuja naši državi sedaj le 20 milijonov dolarjev in dva milijona angleških funtov. Ta skupina je po svojem zastopniku izjavila, da zaradi odstopa Fondation Company ne more več ponuditi. V ministrijskem svetu je ta vest povzročila veliko začudenje.

PRED SPORAZUMOM MUSLIMANSKE LEVICE Z DESNICO?

Beograd, 31. maja. (Izv.) Semkaj so dospel muslimanski poslanci Maglajičeve skupine. Tukaj pričakujejo svoje tovariše, ki dosepejo jutri v Beograd na konferenco. Na tej konferenci nameravajo še enkrat poizkusiti doseči sporazum med levice in desnico jugoslovanske muslimanske organizacije. Vsi znaki kažejo, da se bo deželna konferenca muslimanske stranke v Sarajevem odložila vsaj za nekaj dni.

Poslovna morala.

Pred približno dvema meseci je moral zapustiti areno francoskega političnega življenja eden najuglednejših diplomatov in politikov, načelnik zunanjega ministrstva, M. Berthelot. Vsled velikega poloma Kitajsko-francoske banke je francoska vlada odredila velikopotezno sanacijsko akcijo. Medtem pa so bruhnile na dan novice, oziroma govorice, da je pravzaprav polom navedenega delavnega zavoda bil namenoma povzročen in da je sanacijska podpora francoske vlade, ki naj bi ščitila ugled Francije na daljnem vzhodu, šla v dobro gotovim ravnanjem in zasebnikom. Med temi se je nahajal tudi brat omenjenega načelnika zunanjega ministrstva. Dasi se konkretna dejstva niso mogla navesti, je smatral načelnik zunanjega ministrstva, klub ohlapni politični morali, ki vlada v Franciji, vendar za svojo dolžnost, da poda demisijo. In proti njemu ni bila dvignjena nobena obtožba, učinkovalo je samo ime njegovega brata.

Kaj naj pa rečemo mi o predržnosti državnega funkcionarja, ki pri pojavu najhramotnejših obtožb proti svojemu poslovanju, dvigne drzno čelo ter se zateče k državnemu pravniku, pozivajoč ga, da štiti po zastarelem kazenskem zakonu njegovo uradno osebo. Mesto, da bi podal ostavko in se prepustil razsodbi sodišča pri tako konkretnih in jasno izraženih obtožbah, ostaja še nadalje v svoji funkciji. Tam v Franciji enostavna interpelacija v parlamentu in govorica, tu v Ljubljani natančni podatki in točne obdolžitve!

Tudi ta korak je značilen za moralo, ki se je začela uveljavljati po slovenski pokrajini. Včeraj jo je naivnež primerno krstil in ji nadel zgodovinski naziv: poslovna morala. Tista morala, ki se je vsled vojne psihoze ugnezdila v trgovino in industrijo in ki ji pravimo gonja za skrajnimi dobički z vsemi sredstvi, je preplavila vse strani zasebnega življenja. Toda odtod je prešla na javno delo, ki se je doslej smatralo kot borbo za javne ideale in ki je bilo podvrženo najvišji moralni čistosti. Namesto teh javnih interesov in moralne čistosti so stopila poslovna načela in poslovna morala. Kaj je bolj neravnega kakor to poslovno načelo in ta poslovna morala za tiste, ki vidijo poglavito nalogo v zaščiti ne morebiti kapitalističnih podjetij in bank v enaki meri iz načel in prepričanja, temveč v obrambi in pospeševanju zasebnih gmotnih interesov posameznikov in njihovih bančnih skupin.

Nov nauk ustaja v Sloveniji. Politika bodi delo gotove skupine ljudi, ki na uradnih mestih, potom časopisja, potom zvez itd. podpira finančne in pridobitne kupčije svojih prijateljev. Eni s silom in dletom, drugi z malo obrtjo, tretji z javnimi ideali in politiko. Politika naj je kramarstvo, naj je delniška družba aktivnih »političnih« delavcev z gospodarskimi strokovnjaki. Tako se je zadnjič razkrinkala valutna špekulacija na sigurno, ki jo goje gotova bančna podjetja in ki obstoja v tem, da so njihovi prokuristi po tajnih zvezah ubeženi o potezah in finančnih transakcijah tozadevnega ministra. In kaj je bolj neravnega kakor tako zaupno poročevanje med ministri in gospodarskimi strokovnjaki, ki so si med sabo intimni prijatelji. In to prijateljstvo in tako delo se imenuje zaščita gospodarskih in industrijskih krogov. Taka je poslovna morala, o kateri je doslej veljalo, da stanuje v Beogradu in Zagrebu in na Balkanu sploh, ter se je sedaj premestila tudi v Ljubljano.

Slovesu slovenskega naroda je te dni zadan hud udarec. Rane so odprte. Da bi se vsaj v toliko uresničilo namigovanje ministra, da osebe ne bodo spodlitka za sanacijo naprednega življa na Slovenskem. Na te osebe se je dovolj jasno pokazalo in čas je, da izginejo.

Obrambna zveza med Čehoslovaško in Jugoslavijo.

London, 31. maja. (Izv.) »Morning Post« doznava s poučene strani, da se prihodnje dni sklene med čehoslovaško in jugoslovansko vlado formalna zveza za precejšnjo vrsto let. Ta pakt bo dosedanjí sporazum med obema državama pretvoril v veliko ožjo zvezo. Pričakuje se z vsjo gotovostjo, da se bo Romunija pridružila temu paktu. Ta konsolidacija male antante, v kolikor prihajata vpoštev prve dve imenovani državi, je uspeh genovske konference. Zakaj obe vladi sta uvideli, da sta njeni naziranjí o mednarodnih problemih popolnoma identični in da bo ožje sodelovanje za oba naroda izredno koristno. S tehnične strani je trenutno ta zveza zunaj male antante, ki ji v nobenem pogledu ne nasprotuje. Kakorhitro pristopi k temu paktu tudi Romunija, postane iz male antante trozveza. Ta nova zveza ima zgolj obrambni značaj. Njena vodilna misel je, da mora biti čuvarica miru v srednji Evropi in meja, ki so jih ustvarile mirovne pogodbe.

FAŠISTOVSKA VOJNA V ITALIJI.

Bologna, 31. maja. (Izv.) Demonstracije fašistov se nadaljujejo. Med Benetkami in Padovo je prišlo med skupinami fašistov in socialistov do krvavega sppada, pri čemer je bilo več delavcev ranjenih. V Ferrari so zasedli fašisti delavski dom. Radi početja fašistov se zgraja vse časopisje, ker vzdržuje fašistovska organizacija nekako meščansko vojno, ki pa zelo škoduje ugledu Italije v inozemstvu.

NEMIRI V GORNJI ŠLEZIJI.

Berlin, 31. maja. (Izv.) Listi poročajo, da je tekem včerajšnjega dne in naslednje noči v gornješlejskih industrijskih krajih prišlo do velikih nemirov. Poljska železničarska zveza je pozvala poljske delavce, naj pridejo v kraje, ki so pripadli Poljski in naj iztisnejo nemško delavstvo iz obratov. Mnogo kovinskih delavcev se je temu pozivu odzvalo in so vsled tega prišli v industrijska središča. Ker pa niso mogli najti stanovanj, je prišlo do nemirov. Delavci so hoteli vdreti v trgovine in hotele. Med Nemci in Poljaki je v posameznih predmestjih prišlo do spopadov.

ZITA HABSBERG PORODILA DEKLICO.

Madrid, 31. maja. (Izv.) Kakor poroča Agence Havas, je bivša cesarica Zita porodila deklico.

SESTAVA NOVE AVSTRIJSKE VLADE.

Dunaj, 31. maja. (Izv.) Narodni svet je danes s 101 proti 58 glasovom odobril listo nove vlade. Novi zvezni kancelar postane dr. Seipel, ministristvo financ prevzame krščanski socialc Segur, a zunanje posle dr. Grünberger. Novi zvezni kancelar dr. Seipel je imel takoj nato daljši govor o programu nove vlade.

TEŽKOČE MEDNARODNEGA POSOJILA ZA NEMČIJO.

London, 31. maja. (Izv.) Diplomatski zastopnik lista »Daily News« objavlja poročilo nekega pariškega večernika, po katerem ni izgleda za mednarodno posojilo, ako ne postane francosko-angleška zveza uspešna. Poroča tudi, da sta kot posledica opozoritve na to dejstvo francosko in angleško zunanje ministristvo zopet obnovili pogajanja glede sklepa francosko-angleške zveze.

Borzna poročila.

Curik, 31. maja. Berlin 1.91, Newyork 522.50, London 23.26, Pariz 47.70, Milan 27.30, Pariz 10.05, Budimpešta 0.64, Zagreb 1.88, Bukarešta 3.875, Varšava 0.13, Dunaj 0.0475, avstrijske krone 0.05. Berlin, 31. maja. Dunaj 2.43, Budimpešta 33.55, Milan 1443.15, Praga 533.30, Pariz 2524.30, London 1235, Newyork 276.65, Curik 5268.40.

Plačajte profesorje.

Javnosti je znano, da so prekinili vsi profesorji na trgovski akademiji in vseh trgovskih šolah s podučevanjem nadur dne 19. maja in to z enostavnega vzroka, ker jim država ne plača teh nadur. Danes je že 31. maj in navzlic vsem mogočim intervencijam ni in ni denarja iz Beograda. Čitali smo celo, da je v tej zadevi brzojavno interveniral g. pokrajinski namestnik Hribar. Vidnega uspeha do danes še ni.

Posledice tega konsekventnega moka gotovih beograjskih krogov so danes že občutne. Posebno jih občuti trg. akademija, na kateri so samo štirje profesorji stalno nastavljeni, dočim je ostalih 14 samih eksternistov. Vsi ti eksterni profesorji so prenehali s predavanji, tako da je poduk reduciran na borih 13 tedenskih ur.

Poleg tega so se pričele širiti razne upamo, neosnovane vesti, kakor, da se namerava trg. akademija v Ljubljani kasirati in njen profesorski zbor prestaviti v Zagreb. K temu bodi omenjeno, da je bil že leta 1901. sprejet predlog v trgovski zbornici o ustanovitvi fonda za trg. akademijo, katere potreba je bila že takrat občutna. Znan je, da je bila v tej avli o priliki vsake resolucije trgovstva vstavljena zahteva po trg. akademiji v Ljubljani. Proti osnovanju trg. akademije so imeli resne politične in gospodarske pomisleke Nemci, ki so s svojimi intrigami dosegli zadržavanje te gospodarsko-politične zahteve slovenskih trgovcev.

Po prevratu se je posrečilo raznim faktorjem doseči dovoljenje ustanovitve trg. akademije, ki je bila leta 1920. o. tvorjena. Mladi zavod se je navzlic vsem mogočim oviram z uspešno podporo ministrstva trgovine in industrije, oddelka v Ljubljani dobro razvijal ter obetal pošiljati v svet sposoben trgovski naraščaj. Zadnje mesece se je moral zavod boriti za obstoj s krogi, ki niso imeli in tudi niso mogli imeti interesa za procvit trgovske akademije. Ti krogi so danes deloma obvladani, prišlo so pa nove ovire in to je izostanje eksternih profesorjev. Ne bomo razpravljali o rak rani, ki razjede našo upravno pač pa moramo pribiti eno. Sedaj imamo v Sloveniji, v središču trgovine in industrije samo eno trgovsko akademijo, katero mora vlada podpreti pri njenem delovanju z zadostnimi subvencijami, da ji ne bo potreba za vsak košček krede proslatičti okoli bank.

Vsako degradiranje ali ukinitje trg. akademije v Ljubljani bi bil sramoten udarec v obraz slovenske javnosti in popolno neumevanje najvitalnejših potreb slovenskega trgovstva. V javnosti bi pa zbudil še večje nezaupanje in mržnjo proti državi. Zato pozivljemo merodajne faktorje naj se že blagovito strezniti in rešiti odprto vprašanje trgovske akademije in nadur profesorjev sploh.

DR. Z.

Politika in gospodarstvo Nemške Avstrije.

Ne vem iz kakšnih virov črpajo naši dnevniki svoja poročila o težkem položaju avstriske republike, zdi se mi pa verjetno, da se naslanjajo po večini na dunajske in graške časnike. Zato menda ne bo odveč, če si usojam napisati nekoliko vrstic o aktualnih vprašanjih Nemške Avstrije kot nezainteresiran opazovalec.

Skozi vso dobo svojega bivanja v današnji Avstriji se ne morem ubraniti utisa, da je vse lamentiranje avstriskih časnikov, nič manj pa tudi slikanje inostranskih svetovnih listov o neznoznem položaju republike močno pretirano, da ne rečem tendenciozno. Končno je to tudi umevno, ker le tem potom so se upali rešiti Avstriji težkih reparacijskih obveznosti na eni strani, na drugi strani pa se je na ta način pripravil teren za večjo kreditno akcijo s strani zapadnih držav. Začasno so se postavili s tem moledovanjem sicer v pozo berača, ki je prišel popolnoma po nedolžnem do pomilovanja vrednega položaja, ampak moramo jim priznati, da igrajo svojo vlogo občudovanja vredno, tako da so si znali pridobiti simpatije vseh držav.

Vsako leto enkrat postane akutno vprašanje združitve z Nemčijo. Lanskó leto se je vršilo glasovanje na Tirolskem in Salburškem v prilog združitve, ravno te dni pa poročajo listi, kako demonstrativno sprejemajo v rajhu dunajske pevce z očividnim povdarnom, da so v Nemčiji ne gosti, ampak domačini. Sicer se pa itak lahko opaža, kako se hoče Avstrija prilagoditi v vsakem oziru postopoma razmeram, ki vladajo v rajhu. Idejno se smatra priključitev že lahko za perfektno, de facto je pa samo vprašanje doglednega časa. S tem bližnjim dejstvom moramo v najkrajšem času računati, že nečemo biti presenečeni. In do-

bro bi bilo, da delamo v naši politiki nekoliko, boljše račune kot smo jih delali ravno zadnja 4 leta!

V spošnem se suče torej zunanja politika Nemške Avstrije za tem, da se obvaruje v senzeremskem miru naloženih ji bremen ter da dobi potrebne kredite za svojo gospodarsko obnovo, neopaženo pa pripravljala vstop kot zvezna država v Združeno Nemčijo. Notranja politika je po večini gospodarskega značaja.

Vprašanje monarhije ali republike je po mojem mnenju v Avstriji rešeno definitivno v prilog poslednje. Toliko je gotovo, da so Habsburžani za Avstrijo dinastija preteklosti. Popreje bi še prišli v poštev bavarski Witelshahovci, dasi bi se mogli tudi ti polastiti prestola le proti izrecni volji večine delavstva in manjšine intelektualcev. Ker pa je več kot verjetno, da se tudi v Nemčiji združeni z Avstrijo, ne povrne več monarhija ali vsaj ne v prejšnji obliki, je tozadevno razmotrivanje zaenkrat manjše važnosti.

Strankarsko življenje je mnogo enostavnejše kot pri nas. Odločilno besedo imata sedaj samo vladna krščansko-socialna in opozicijska socialno-demokratska stranka. A dasi ima prva vse ministrske portfelje v svojih rokah, imajo vendar po številu poslancev slabšeji socialni demokrati od vseh strank daleko največji vpliv na politični in gospodarski razvoj mlade države; to pa po zaslugi svojih izbranih strokovnih organizacij in vsled sposobnosti svojih voditeljev. Od vseh industrijskih držav je menda na kontinentu Nemška Avstrija edina, kjer je vse delavstvo z neznatno izjemo komunistov organizirano v enotni socialistični stranki. Složno delo organizacij s političnimi voditelji šele daje moč in vpliv tej izrazito delavski stranki, dočim so obojone v mnogih drugih državah socialistične stranke vsled razcepljenosti delavskih organizacij na brezvplivnost.

Tretjo stranko po številu tvori združena nemška ljudska stranka, kjer so zastopani meščanski nacionalisti vseh barv. Običajno podpisajo vladno politiko, zadnji čas pa so prešli vsled pogodbe, sklenjene med Avstrijo in Češkoslovaško v Lani, v opozicijo ter so pred nekaj dnevi v zvezi s socialisti vrgli Schoberjev kabinet.

Izrazito kmečka stranka so Veliko-nemški kmetje, ki odgovarjajo tako po svojem oportunizmu kot po svojih izrazito stanovskih zahtevah skoro do pičice našim samostojnim, samo da podpirajo dosledno vladajočo katoliško stranko, ki se opira itak predvsem na podeželske sloje, dočim se nahajajo naši samostojni kmetje v ostri borbi z SLS.

Tudi narodni socialisti imajo svojega zastopnika v parlamentu in sicer v osebi nekdanjega avstro-ogerskega zunanjega ministra Czernina. Seveda je isti zvesti priganjač vladnih strank in najhujši nasprotnik delavskih zahtev, česar se našim narodnim socialistom ne more očitati.

Kot šesta stranka nastopajo komunisti, vendar imajo isti tako malo pristašev, da niso mogli spraviti pri zadnjih volitvah niti enega poslanca v parlament. Dasi uživajo popolno svobodo govora, tiska in zborovanja, si vseeno niso mogli pridobiti mnogo tal.

V celoti odgovarja torej strankarska razdelitev v avstriskih republikih partizanskim razmeram v Sloveniji, kar je menda posledica dolgotrajnega sličnega kulturnega življenja, kar je ustvarilo približno enake politične in gospodarske predpogoje. Razlika je kvečjemu ta, da ima mnogo bolj industrijska Avstrija močnejšo in boljše organizirano delavsko stranko, ki je protitež proti izrazitim meščanskim strankam, dočim se delijo slovenske stranke momentano po orientaciji napram Beogradu. To seveda komplicira medsebojno strankarsko razpostavitve. (Dalje prih.)

Andrej Strug: Jutri... Iz poljiščne zveze Vilko Mazl. Prevodne knjižnice VII. zvezek. V Ljubljani 1922. Založila Tiskovna družba. Cena Din 8, po pošti 75 para več. Strug je eden najodličnejših predstavnikov poljske moderne, ki je ustvaril poljsko novoromantiko. Komaj v teku par let je napisal bogato zbirko novel, med katerimi je sprejela kritika baš »Jutri...« za največjo hvalo. »Jutri...« je en sam harmoničen niz pretresljivih scen revolucijskega leta 1863, ki je hotelo z brutalnim nasiljem izbrisati iz zgodovine poslednji sled poljske kulture in poljskega imena vobče. Glavni junak te povesti preživlja težke ure, ki so mu natanko štete: jutri zarano ga obesijo. Poginili mora za vero v svoje ideale, za svobodo zatirane domovine. Strug opisuje strahoto te agonije z nedosegljivo rutino, z ognjevitim temperamentom, a vendar brez patosa. Povest prikazuje največjo realnost, a je obdana z najnežnejšo poezijo. Naroča se pri Tiskovni družbi v Ljubljani, Prešerenova ul. 54.

Materinska nasebina

Vprašanje, kako dobro oskrbeti in zaščititi nezakonske matere z njihovimi otroci, je morda eno izmed najtežavnih v kompleksu vprašanj, s katerimi se bavi zaščita dece in mladine. Ker prihajajo nezakonske matere večinoma iz kroga služkinj in delavk, je njih oskrba še težavnjša. Maloštevilne so rodbine, ki so voljne sprejeti mater z otrokom. Tudi delavka dobi težko stanovanje, kjer bi bila lahko z otrokom skupaj. Tako ni v največjih primerih druge rešitve, kakor da se loči mater in otroka: otroka se oskrbuje v kakem domu ali pri rejnici, mati gre za zaslužkom. Ta način oskrbe nezakonskega otroka in zaščite njegove matere in njega pa nikakor ni v duhu dela za zaščito dece, ker je eno izmed glavnih načel pri tem delu: ne ločiti otroka od matere. Nevarnosti, ki prihajo vsled ločitve otroka od matere, so velike. Ako vzamemo mater otroka in ga oskrbujemo v domu, se čuti mati nekako brez vsake odgovornosti napram otroku, materinska ljubezen gineva, otrok vidi v materi tužko. Še slabše je, če je treba oddati otroka na rejno. Pri rejnicah niso otroci najboljše spravljeni, bodisi v zdravstvenem oziru, bodisi v vzgojnem oziru, in čestokrat so izročeni — kadar nekoliko dorastejo — izkoriščanju. Vez med otrokom in materjo postaja vedno rahlejša, k čemur pripomore mnogo tudi pogosto menjavanje služb matere. To menjavanje zanese mater dostikrat v oddaljen kraj od prebivališča otrokovega in mati sploh pozabi, da ima otroka, in lahke vesti prepusti vso skrb za otroka državi. Vsled tega se mnogokrat dogaja, da pride za prvim nezakonskim otrokom še drugi in tretji otrok, ker se je ravno z ločitvijo otroka od matere olajšala slednji oskrba otroka.

Da se izogne tem nevarnostim in da se da nezakonski materi priliko ostati z otrokom skupaj, da skrbi zanj in da tako vzljubi, da vsak dan čuti, da preskrba že samo enega otroka ni lahka stvar, zato so po nekod pričeli — in sicer z lepimi uspehi — z novo vrsto zaščite nezakonskih mater in otrok, s takozvanimi nasebinami. Štiri ali pet mater se naseli v primernem stanovanju, in razen ene hodijo vse na delo izven doma, n. pr. v tvornice. Ona, ki ostaja doma, vodi gospodinjstvo in oskrbuje otroke. Iz služka mater, ki delajo, se krijejo stroški za vzdrževanje gospodinjstva. Matere, ki jih na ta način preskrbimo, postanejo v resnici matere, deca jim dela veselje in z vsjo verno se poprimajo dela. Imajo dom, se osamosvoje in niso navezane na podpore in miloščine. Ker spoznavajo dan za dnem, da velja življenje le enega otroka mnogo, da je materinstvo težka stvar, se tudi moralno tako okrepje, da ne napravijo nobene lahkomišljenosti več. Vsakdo mora priznati, da je takšen način oskrbe mnogo boljši, bolj naraven in visokega vzgojnega pomena, ter za državo in družbo cenejši.

Oddelek za socialno politiko, odsek za zaščito dece in mladine v Ljubljani, bo ustanovil prihodnji teden prvo materinsko nasebino v svojem področju in sicer v Mostah pri Ljubljani. Po naklonjenosti tvorničarja Lajovca je dobil odsek primerno stanovanje za pet mater z otroci. Tudi mal košček vrta bodo imele na razpolago. V tem stanovanju se bo naselilo pet mater z otroci, od katerih bodo štiri zaposlene v tvornici, peta bo gospodinja. To je prvi poizkus te vrste zaščite pri nas. Upamo, da se obnesel in da bo v blagor materam in otrokom, ki ostanejo še dalje pod nadzorstvom.

Pri ustanovitvi materinskih nasebin je samo vprašanje preskrbeti novi dom z vso potrebno opremo težko. Postelje, omare, posode za kuhinjo, perilo, mala zaloga živil, to vse stane mnogo denarja, a matere so brez sredstev, odsek za zaščito dece in mladine tudi ne razpolaga s tako obilnimi krediti, da bi opremil materam dom. Zato se obrača tem potom na vse one — predvsem na naše žensstvo — ki uvidevajo socialno korist te naprave, da prisločijo na pomoč in darujejo stvari, ki so najbolj potrebne v gospodinjstvu in prijaznem domu. Kdor lahko pogreši kak primeren predmet, naj bo tako prijazen in naj sporoči svoj naslov upravitelstvu »Materinskega doma« v Ljubljani, Streliška ulica št. 14, ter naj hkratu sporoči kdaj in kje se lahko dobi dar, ali pa naj pošlje darovani predmet kar tja. Vsem vnaprej najlepša hvala!

— Podpora slovenskim dilakom. Na poziv g. pokrajinskega namestnika Ivana Hribarja so nastopne ljubljanske banke naklonile podpore za bedne slovenske dilake, ki študirajo v češkoslovaški republik: Ljubljanska kreditna banka 30.000 kron, Jadranska banka 30.000 kron, Kranjska deželna banka 20.000 kron, Kreditni zavod za trgovino in industrijo 10.000 kron, Slovenska eskomptna banka 10.000 kron, Zadruga gospodarska banka 5000 kron, plošna prometna banka 2000 K, Jugoslovanska Unlon banka 1000 kron, skupno torej 108.000 kron, ki so se v svrhu razdelitve med najbolj potrebne in pridne dilake poslane našemu poslaniku v Pragi.

Beograjsko pismo.

Beograd, 27. maja 1922.

Danes je bila huda kriza v narodni skupščini, kakršne še nismo bili deležni, odkar so bili komunisti iz skupščine izključeni. Opozicija se je enkrat postavila na odločno stališče. Postalo ji je preneumno, da bi ona vedno dajala kvorum. Vladni poslanci večinoma ne prihajajo k sejam, eni koncentrirajo doma napredne sile, drugi brusijo pridno advokatske jezike z raznimi visokimi kšefti, ponajveč trgovskega značaja, ki največ nesejo, tretji se nahajajo v raznih kopališčih itd., skratka oni prihajajo samo po dnevnice prvega vsakega meseca. Brez opozicije, ki je bila sedaj sila lojalna, bi noben zakon ne bil sprejet. S svojo prisotnostjo je opozicija vedno omogočila kvorum, to se pravi prisotnost najmanj 140 poslancev, brez katerih zbornica ne more sklepati. Demokrati in radikali pa so v tem času, ko je opozicija s svojo prisotnostjo omogočila sprejetje raznih zakonov, kšefitarili in uboglj narod sleparili.

Ko je pričela današnja seja, na katere dnevnem redu je bil zakon o ministrski odgovornosti, je bilo zopet opaziti, da je vladnih poslancev, katerih je nad 200 prisotnih samo nekaj čez 100, da jim torej veliko manjka do kvoruma, ako bi opozicija zapustila zbornico. To se je tudi zgodilo. Posl. Etbm Kristan je po predhodnem sporazumu z vsemi opozicijskimi strankami podal izjavo, da opozicija ni za to, da vladnim poslancem (medklici: »ki kšeftarijo!«) pripomore do kvoruma in da je v vseh parlamentih običaj, da dajo kvorum vladne stranke same, opozicija pa da poveča število nad kvorumom. Zaraditega, da bo opozicija zapustila zbornico in se glasovanja ne bo udeležila, da s tem one vladne poslance, kateri ne poznajo svojih dolžnosti, primora, da pridejo v parlament in da oni dajo vladi toli zaželjeni kvorum. Torej v interesu delavnosti parlamenta.

No, pri glasovanju se je izkazalo, da je imela opozicija prav. Prisotnih je bilo vsega samo 128 poslancev, včevši po enega poslanca od vsake opozicijske stranke, kateri so ostali v zbornici, da kontrolirajo glasovanje vladnih strank.

S tem je zakon propadel. Velika nervoznost med vladnimi strankami. Med tem so se vračali v zbornico opozicijski poslanci, ker je bilo glasovanje že konec in zaželjeni efekt dosežen. Vstal je minister Trifković, ki zastopa predsednika ministrskega sveta. Bil je ves bleed od jeze, ker je zakonski predlog propadel in ker se je ravno sedaj pred kraljevo poroko pokazal parlament kot prava karikatura parlamentarizma, ki mu gotovo ni več dolgo usojeno življenje v sedanji obliki. Značilno je, da je minister Trifković v svojem govoru obtoževal samo opozicijo, ki je onemogočila sprejetje zakona, ni pa našel niti ene besede, da bi obsodil poslance vladnih strank. Zato je nastala v zbornici strašna burja. Poslanci iz opozicije so obstopili ministrske klopi in so s svojim vpitjem prekričali Trifkoviča. Nastal je hud prepir med vladnimi in opozicijskimi poslanci. Ko se je Trifković ves nervozen tako, da se je vidno tresel, vsedel, je poslanec Etbm Kristan v imenu cele opozicije odločno zavrnil očitke Trifkovičeve. Med njegovim govorom je bil tak hrup, da je moral Kristan vpiti na vso moč, pa še so ga samo stenografii razumeli. Poslanci vladnih strank so tolkli s pokrovi pulтов tako, kakor bi trlo stotine teric. Strašno jih je namreč bolelo, da jim je opozicija dala, kar so zaslužili.

Treba je še to omeniti, da je bil Trifković tem bolj nervozen, ker ga je malo pred tem prav pošteno zdelal Stojan Protič, kateri mu je očital, da napačno razlaga čl. 133 ustave.

Predsednik dr. Ribar je pred zaključkom seje naznanil, da bo kaznoval vse poslance, ki niso bili na seji z odvzetjem dnevnice in doklad (Cujejo se medklici: »Nas ne morete kaznovati, ker smo bili na seji, samo od glasovanja smo se odtegnili, a potem zopet prišli.«) in da se vrši prihodnja seja narodne skupščine radi muslimanskih praznikov šele 6. junija z istim dnevnim redom, kakor današnja, to je »zakon o ministrski odgovornosti«.

Ako pomislimo, da je sedanja vladna večina izključila iz zbornice 59 komunistov in s svojo politiko v veliki meri doprinesla, da tudi 61 hrvatskih poslancev ne prihaja v parlament, ako nadalje pomislimo, da je ravno vsled teoa sedanja opozicija zelo šibka, je naravnost žalostno za vlado, da je podlegla tej opoziciji, da ima tak strah pred njo in da ne more nič storiti brez te opozicije. Upajmo, da ne bo več dolgo.

Politične vesti.

Incognito v nevarnosti.

Cujejo, da ima g. Toplikar uraden nalog, da izsledi v Ljubljani nekega Markoviča, ki je baje dvignil pri Jadranski banki težje svote za (jugo) slovenske »kulturalne« namene. Mogoče bi g. Toplikar zvedel kaj več na današnjem vesoljnem kongresu JDS.

Dr. Korošec sega po orožju.

Pod tem naslovom prinaša današnji »Slov. Narod« uvodnik, v katerem se zavzema za jugoslovensko nacionalistično omladino. Ker je namreč na dr. Koroščevo interpelacijo v nar. skupščini odgovoril notranji minister dr. Marinković, da ne more ukreniti ničesar zoper jugoslovanske nacionalistične omladinaše, dokler se drže zakona, je klerikalni voditelj zapretil z oboroženim nastopom. »Slov. Narod« se zavzema za ideale jugoslovanske nacionalistične omladine, ki so v glavnem naperjeni proti plemenskem in pokrajinskemu separatizmu, proti zgodovinskim predsodkom, proti verskemu fanatizmu in netoleranci. Nadalje hoče ta omladinska struja vzgajati popolnega jugoslovanskega tipa v kulturnem, etičnem in socialnem zmislu. Tudi od svoje strani moramo odklanjati dr. Koroščevo klic po oboroženi obrambi, kajti v naši državi imamo zakone in oblasti, kojih naloga je ščititi državljana proti vsakemu nasilnemu nastopu. Toda kakor so lepa načela tega najnovejšega omladinskega gibanja vendar moramo odločno zavračati njih dejansko nastopanje, kakor se kaže v poslednjem času posebno po Dalmaciji. Tako se je zadnjič zgledila v Splitu, tem gnezdu orjunskega jugofašizma, pri Tertagliu, glavnemu uredniku »Novega lista« in uglednemu poborniku pred vojno za jugoslovansko državo, tričlansko odgovoril orjunskih omladincev in mu pretilo s požigom tiskarne in telesnimi napadi, ako ne izpremeni svoje mišljenja. In to je tisto, kar je treba na podlagi številnih dogodkov po Dalmaciji in Hrvatskem v zadnjih mesecih najostreje grajati. Nedolžno pa je, priporečati dr. Korošču razoroževanje, odklanjati poulično pretepanje in napadanje, obenem pa podpirati jugoslovansko nacionalno omladino na »ustrahovalne« nastope proti drugomislečim. Za tiste, ki so proti državi, ne vsled časopisnih vesti in vsled uredniških domišljij, temveč z dejanj, so tukaj naše oblasti in naši zakoni, da jih kaznujejo. Z vso odločnostjo, najsi so načela še tako lepa, pa moramo odvrčati od naše mlade države takšno nesrečo, kakoršna je za Italijo bil in je še danes pokret fašizma.

Kraljevemu namestniku v Ljubljani.

Z ozirom na obtožbe, ki jih je iznesel ravnatelj Jadranske banke g. Kamenarovič proti slovenskim voditeljem demokratske stranke nastaja težko vprašanje ali bi odgovarjalo dostojnosti in čistosti, ako bi se v prvi vrsti pred ogromnimi množicami slovenskega naroda, ki bodo sprejemale in pozdravljale novoporočence, našega kralja in kraljico na poti skozi Slovenijo na Bled nahajale tudi osebe, ki so v javnosti na najodurnejši način kompromitirane. Ali naj pride do mučnih prizorov in naj naš kralj bo prisiljen odzdravljati in stiskati roke ljudem, ki so oskrnili pošten ugled slovenskega naroda? Treba je vsekakor, da se tozadevno razžišči položaj in ukrenejo potrebni koraki. Kako bo učinkovalo na navdušeni narod, ako bo videl, da se okoli našega vladarja kretajo osebe, proti katerim so bile izrečene najhujše obtožbe v do sedanji slovenski politični zgodovini? To je vprašanje, ki je mora g. pokrajinski namestnik nemudoma predložiti ministrskemu svetu in dvornemu maršalatu.

Gospodarstvo.

+ Ljubljanski velesejm. Za letošnjo velesejmsko prireditve vlada v inozemskih krogih jako živahno zanimanje. Posebno Francija, Anglija in Poljska se v zadnjem času jako živahno javlja. Kot vse kaže bo inozemski trgovski svet na letošnji velesejmski prireditvi prav častno zastopan. Radi tega je neobhodno potrebno, da stori naš trgovec, obrtnik in industrijalec vse, kar je v njegovih močeh, da pridobijo njegovi produkti na svetovnem trgu potrebno uvaževanje. — Na sejmju se opaža zelo živahno gibanje, tako pri sejmskem uradu kat na staviščih. Sejmski urad je svoj uradniški aparat znatno povečal, kar je vsekakor razveseljivo dejstvo. Na staviščih je delo v polnem teku. Izvršila se bo na sejmskih prostorih kanalizacija, kar bo ne samo sejmju kot takemu v prid, ampak tudi Ljubljani. Sejmski prostori se bodo kot že znano znatno razširili tako, da je s sigurnostjo računati s tem, da bo tudi v tem oziru naša sejmska prireditve konkurirala z največjimi sejmskimi prireditvami.

Dnevne vesti.

Reminiscenca avstrijskega ujetništva na Gradu. Predvčerajšnjim se je vršila pred delimičnim sodiščem obravnava proti »Junovemu«

Pasja steklina v Sarajevu. Zadnje čase je pojavilo v Sarajevu in okolici več steklinih psov, ki so ogrižali čez 20 oseb, katere so odposlali v Pasteurjev zavod v Vel. Gorico.

Maribor. Občina Krčevina je imenovala pokrajinskega namestnika g. Iv. Hribarja za častnega občana ter mu poklonila po deputaciji častno diplomu.

Celje. Izredna predavanja celjskega ljudskega vseučilišča. V ponedeljek, torek in sredo so se vršila v prostorih našega mestnega gledališča izredna predavanja o tuberkulozi.

Ptuj. Puaj. Na binkoštni ponedeljek se vrše ob 17. in 20. uri v mestnem kinu predstave v prid gladojučim Rusom.

OKLIC. V dneh od 12. do 15. avgusta 1922 se vrši v Ljubljani I. jugoslovanski vsesokolski zlet.

Sokolstvo.

Tekma za prvenstvo jugoslovanskega Sokolskega Saveza se vrši v nedeljo, dne 4. junija in ponedeljek, 5. junija na trgu Tabor na telovadišču Sokola I.

Sokolstvo. Pozdravni večer tekmovalcem in otvoritev prirediteljev vsesokolskega zleta se vrši v ponedeljek 5. j. m. ob pol. 9. uri zvečer v veliki dvorani Narodnega doma.

Gledališče in glasba. Repertuar Narodnega gledališča v Ljubljani. Drama. Četrtek, 1. junija »Madame Sans Genes«.

NOVE KNJIGE! V založbi »Zvezne tiskarne« v Ljubljani sta izšli zopet dve novi knjigi: Dr. Fr. Ogrin: Slike iz Belokrajine. 80 strani.

Za današnji koncert orkestralnega društva Ql. M. vlada veliko zanimanje. Koncert mora dokazati, da Ljubljancem ni le do pesmi a la »pa mi ga žingama...«

Književnost in umetnost. »Helena«. Spisala Marija Kmetova. Izdala in založila Zvezna tiskarna v Ljubljani.

Društvene vesti. Glasna društva pozor! Glasna društva, kateri se udeležijo izleta jugoslovanske gasilske zveze in proslave 40 letnice gas. društva v Kamniku dne 1. junija se naprošajo.

Drobiž. »Stalšče Gorkega v komunistični stranki omajano. Finski časopis »Hufudstadsbladet«

Cesaričini biseri.

(Dalje.)

Stephen — Stepan, kakor pravijo po rusko — sva se rodila v Rusiji, kjer je oče upravljal za gospoda Herona petrolejsko ozemlje. Ko je bilo meni štirinajst in Stephenu dvajset let, je zadel očetova smrt po eksploziji petrolejskih plinov. Gospod Heron si je štel v dolžnost, skrbeti za najino bodočnost. Baš takrat se je bil oženil. Ti, ki dobro poznaš gospo Heronovo, si pač lahko misliš, da si ni dala natveziti dveh poluodraslih otrok. Ljubosumna je bila celo na možovo prvo ženo. Irko, ki je umrla doma na Irskem že pred davnimi leti. Gospod Heron sam ji seveda ni pripovedoval o tej svoji stari ljubezni; toda slučajno je našel na fotografiji, kjer sta bila slika skupaj, in na dopise ljudi, ki jih je bil Heron najel, da bi poiskali njegovo ženo, s katero se je bil sprl in jo zapustil. Jaz sem bila baš pri nji, ko je Dolores našla fotografijo in tista pisma. Kakor surija je planila v sobo, kjer sva sedela z gospodom Heronom. Moral jo je zgrabiti za roke, da ni raztrgala slike na kose, in tako jo je držal ves čas, dokler ji je pripovedoval svojo žalostno zgodbo. Pred mnogimi leti je bil na Irskem in se je tam seznanil z revnim, a silno ljubkim detetom; čez malo tednov je bila ubožica njegova žena. Zdi se, da je bila prej zaročena z neko drugim; zapuščen ljubinec je bil kruto maščeval. S spletkami, ki jih je sam priznal — čez leta, ko je bilo zdavnaj prepozno — je spraval mlado ženo ob takšno luč, kakor da je živila z njim vse do svojega novega znanja in neomejeni intimnosti. Dokazi so bili tako tehtni, da jim je moral Heron nehoti verjeti; obupan se je vrnil v Ameriko in sklenil pozabiti. Oni drugi pa, ko je po nekaj letih umrla za jetiko, se je izpovedal svečeniku na smrtni postelji, da je obrekoval nesrečnico in ponaredil vsa pisma. Izpovednik je pisal Heronu. Toda uboga zapuščenka je bila umrla, in Heron, ko je prišel na Irsko, da bi jo poiskal, ni mogel dognati drugega nego to, da je rodila rajnica malo mesecev po njeni ločitvi hčerko. Dolga leta se je trudil najti otrokovo sled, a vse je bilo zaman. Šele potem, ko je ugasnila sleherna nada, se je poročil z drugo, z Dolores Morenovo. Zdi se, da je bil gospod Heron tako dober z nama dvema, ker je mislil na svojega izgubljenega otroka. Nekaj časa naju je pustil v šoli na Ruskem; leto dni sva prebila v Angliji, da bi se popolneje naučila jezika, leto dni na Francoskem in leto dni v Italiji; nato pa se mu je menda zahotelo videti, kakšna sva. On in Dolores sta prišla po naju in sta naju vzela s seboj v Ameriko, čeprav se mi zdi, da Dolores s tem ni bila posebno zadovoljna. Meni je bilo blizu osemnajst let; že v prvem trenotku sem začutila, da bo Dolores moja sovražnica. Peljali smo se naravnost na posestvo gospe Heronove, nedaleč od Albuquerque. Njen brat Louis je vedno živel tam.

Kakor veš, je bil bolehen in leto dni mlajši od Dolores. Imel je srčno hibo in še grbo povrh, toda v obraz je bil nenavadno lep. Ko se je strastno zagledal vame, je bila njena odina skrb, kako bi me spravila od hiše. Louis je imel sam svoj denar. Bil je bogat, in Dolores se je bala, da me ne bi poročil, ker je vedela, da ne premorem beliča. Grizlo jo je že to, da mi je bil Heron naklonjen zaradi svojega izgubljenega otroka; spričo gotovosti, da me Louis ljubi, pa je izgubila potrpljenje. Dala me je v deklinski zavod, in ko mi je bilo dvajset let, sem jela učiti. Tudi Stephenja ni mogla videti. Oodrnjala je nad vsakim beličem, ki ga je potrosil Heron za naju dva.

»Uplivu gospoda Herona se je posrečilo dobiti Stephenu v Los-Angelesu mesto poročevalca pri nekem časopisu, ko mu je bilo šele osemnajset let. Človek bi mu bil prisodil dve leti več, ker je bil tako visok in čeden fant. Kmalu po najini ločitvi sem se jela čutiti nesrečno; skrb za Stephenja mi je težila srce. Bila sem prepričana, da mi nekaj prikriva. Toda izvedeti nisem mogla ničesar, dokler ni prišla katastrofa. Oh, Roger, bilo je strašno! Stephen se je bil vdal vplivu arhivistov, dinamitnikov, ki vzbujajo s svojimi atentati strah in trepet. Prepričali so ga, da niso zločinci, marveč plemeniti bojevnik za pravice zatiranih, Ubogi Stephen jim je postal koristno orodje. On sam ni izvršil nikakega grozodejstva, pač pa jim je delal bombe ter jih prenašal iz kraja v kraj in potoval zanje s pismji, ki jih ni bilo varno zapustiti pošti. Šele ogromna razstrelba v Chicagu, pri kateri je poginilo na stotine nedolžnih ljudi, mu je odkrila vso strahotnost njegovega početja; tako je priznal kasneje, ko mi je vendar povedal vse. Toda zagazil je bil pregloboko, da bi se bil mogel rešiti. Dve leti bo tega, kar je zgrmelo v propast vse življenje, Stephenovo in moje.

»Nekateri izmed družbe, ki je v nji deloval, so bili ušli neosumljeni vsem zasledovanjem oblasti; pa tudi več osumljenec je odneslo pete. Najspretnejši med njimi je bil nek Schmölzer. Pobegnil je, in vsi so mislili, da je umrl na Nemškem. To pa ni bilo res. Zločinci so se medtem poprijeli novih podjetij, ker so bila prejšnja preveč nevarna; še vedno pa so trdili, da se bore za »delo« proti »kapitalu«. Joh. Heron je bil že dve leti njihova tarča. Bojni klic se je glasil, da je Heron trinog in plutokrat, ki neusmiljeno in brezvestno zatira slabejše. Zvedeli so Stephenovo in mojo zgodbo ter izkušali naujskati Stephens proti Heronu, češ, da ni storil za naju toliko, kolikor bi bil moral spričo zaslug in nesrečne smrti najinega očeta. Toda zelo so se usteli, ko so zapovedali mojemu bratu, naj razstrelji neki železniški most v trenotku, ko se po njem pripelje vlak s Heronovim zasebnim vozom. Odrekel jim je pokorščino in zagrozil, da posvari Herona, ako ne opuste vseh svojih naklepov zoper njega. To je pripravilo »kampe« v silen strah. (Dalje prih.)

Razne vesti.

*** Sladkor, sredstvo za desinfekcijo.** Med narodom že davno vlada mnenje, da se z gorenjem sladkorja zamore zrak razkužiti. To mnenje je v totem znanstvenih preizkusov potrdil profesor Tribert. On je dakazal, da se pri gorenju sladkorja razvija neke vrste kislina, ki umori bacile. Profesor Tribert je pod steklenim zvonom ušgal sladkor in ugotovil, da so v pol ure postnili vsi bacili tuberkuloze in tifusa, ki so bili pod zvonom.

*** Profesor — kočijaž.** Madžarski pisatelj Stefan Szomahazy popisuje sledečo zgodbo: Daž pada, a laž iščem po budimpeških ulicah voznička. Kočno se mi eden približa. Jaz dam znamenje. Kočija obstane, iz nje stopita dve deklici in ena pozdravi kočijaža s »poljubim roko, očak!«. Kočijaž nekoliko zarli in mi pravi: »Ena teh dveh deklet je moja hči medicinka, druga pa je njena prijateljica. Jaz sem bil profesor klasične filologije. Imam štiri snove in tri hčere. Prevrat nas je popolnoma upropastil in s plačo ne moremo več živeti. Zato se bavim s tem poslom, da zamonem preživeti svojo decu. Mogoče pride čas, ko se nam obrne na bolje.«

*** Najstarejše tiskano pismo.** Pri izkopavanju starega Falstosa na otoku Kreki so našli ginaste plošče, v katerih je bilo vtisnjeno staro kretsko pismo, katero pa ne morejo raztolmačiti. Znaki so po obliki in velikosti povsem enaki, kar se more zgoditi samo v slučajju, ako so vtisnjeni z nalašč za to pripravljenim orodjem v mehko glino. Po tem se da soditi, da so stari Krečani poznali neko vrsto tiskanega pisanja in to bi bilo torej najstarejše tiskano pismo, katero do danes poznamo.

*** Hi zastrupila očeta.** V St. Pierre Roche, departement Pug de Dome, je vzbudil veliko senzacijo umor nekoga bogatega kmeta. Aretrali so njegovo 15letno hčerko, ki je obtožena, da je zastrupila svojega očeta zaradi tega, ker se je oče hudoval na njene ljubavne spletke. Ko je oče oboliel in je njena mati prinesla zdravilo, se je hčeri posrečilo prinehati strlilnina v zdravlje. Oče je po zavilitem zdravlju takoj umrl. Ko so orožniki peljali morilko pred sodišče, jo je razdražena množica hotela linčati in straža je morala rabiti orožje, da je razgnala razljuteno občinstvo.

*** 10.000 rubljev za priporočeno pismo.** Te dni je prejel Francoz pismo iz Rusije. Bilo je priporočeno in na njem se je nahajalo deset znamk po 100 rubljev. To je nova taksa, ki jo je ustanovila sovjetska vlada za priporočena pisma, ki gredo čez mejo.

*** Uradništvo na Slovaškem po svoji narodnosti.** Po uradnem seznamu je na Slovaškem število uradništva po narodnosti takako: v politični upravi 2048 Slovakov, 561 Čehov, 446 Madžarov in 59 Nemcev; v poštni upravi 1337 Slovakov, 775 Čehov, 290 Madžarov in 20 Nemcev v področju bratislavskega poštnega ravateljstva. Sko-raj enaki so odnosi v področju poštnega in brzojavnega ravateljstva v Košicah. — V področju železniškega ravateljstva bratislavskega je 8935 Slovakov, 4556 Čehov, 69 Nemcev ter 2047 Madžarov. V področju železniškega ravateljstva košičkega je razmerje za Slovake še ugodnejše. — Izmed učiteljev na mestnih in srednjih šolah sta 202 Slovaka, 804 Čehi, 359 Madžarov in Nemcev; na ljudskih šolah je pa 2677 Slovakov, 359 Čehov, 134 Rusinov, 389 Nemcev, 1685 Madžarov in 8 drugih. — Izmed 265 okrajnih zdravnikov je 82 Slovakov, 67 Madžarov, 22 Nemcev, 29 Židov ter 22 Čehov.

*** Iz statistike pred zrcalom.** Znameniti statistik R. je izvršil nadvse važno delo. Izračunal je, koliko minut izgubi ženska pred zrcalom. Do šestega leta se deklice v ogledalu dosti ne ogledujejo. Ali potem potratijo pred zrcalom najmanj osem minut na dan. To traja do desetega leta. Od 10. do 15. leta porabi najmanj eno četrt ure, da se pred ogledalom počesejo in od vseh strani ogledajo. Od 15. leta naprej postane ogledalo gospodinjstvam najbolj zaupen tovariš, zato stoji pred njim dnevno več kot 20 minut. Od 20. leta dalje se gledajo v zrcalu vsak dan pol ure ali pa še več; ob kakih posebnih prilikah pa tudi kar dve ali tri ure. Po resni sodbi slovečega statista se je gledala sedemdesetletna gospa v ogledalu osem mesecev podnevi in ponoči.

PRODAJA:

AVTOMOBILI in več motorjev. Rimska cesta št. 11. 957

10 HP PARNA LOKOMOBILA Wolf, autogeni varilni aparat, hidravlična stiskalnica za izdelavo cementnega tlaka, stroj za izdelavo cementne zidne opake, vrtilni stroj, vzvodne skarlje za pločevino, lesene letimne, Bogdan Oblak, Logatec, 950

BENCINMOTOR, 4 do 6 HP popolnoma nov, brez napake iz tovarne Ježek, Blaško, sodovičarski stroj, na peresih in kočija. Lovro Rogelj, Vrhnika. 934

3 VELIKI SODI od 35-50 hl in 4 kadi po 25 hl, porabne tudi za usnjarje. Radi pomanjkanja prostora. Naslov v upravi l. 946

VREČE za oglje v dobrem stanju; večje množine po nizki ceni. Naslov pove iz prijaznosti uprava tega lista. 961

SLUŽBE:

PRODAJALKA se sprejme. Solski drevored št. 8. 959

TRGOVSKI POMOČNIK manufakturne stroke se išče za Maribor. Ponudbe na oglasni zavod l. Sušnik, Maribor. 958

IŠČEM TRGOVSKEGA POSLOVODJO za mojo podjetnico, za večji kraj. Oni, ki mi zamore položiti takoj kavčice najmanj 75.000 Dm. pod zelo ugodnimi pogoji. Kje, pove upravištvu tega lista. 951

TOČAJ se sprejme v restavraciji na glavnem kolu-dvoru. 960

OROŽNIŠKI NAREDNIK, samski, 36 let star, mirnočica značaja želi znanja v svrhu žentive z gospodično ali včovo v starosti do 40 let, katera bi imela nekaj premoženja in potrbeno polhivno. One z enim otrokom niso izključene. Le resne ponudbe ako mogoče s sliko (katero se vrme) na upravo lista pod »Dobrodošel 18« do 15. junija 1922. Tajnost zadržana. 956

SPREJMETA se DVA GO-SPODA na hrano in stanovanje. Naslov pove uprava lista. 955

PENZIJA GRINTOVEC, grad Preddvor. — Krasna solčna lega. Na vznožju Alp. Izvrstna oskrba. Cena 160 K za hrano in sobo. V Depandanci »Zarja«, grad Česenjce. Cena samo 120 K za hrano in sobo. Priglasitev na Penzijo Grintovec, pošta Tupalče pri Kranju.

Enkratna objava 1 1/2 din.

Priporočajo se sledeče tvrdke:

ŠPEDIČIJE:
Orient, d. d. Ljubljana, Sodna ul. 3, tel. 463.
Balkan, d. d. Ljubljana, Dunajska c.
VELETRGOVINA VINA:
Restavracija »Zlatorog«, Ljubljana, Gosposka ulica.
FOTOGRAFSKI ATELIJE:
Kunc Franc, Ljubljana, Wolfova ul. 6. Prvi domači zavod za povečanje slik.
KNJIGARNA:
Zvezna knjigarna, Ljubljana, Marijin trg 8.
MANUFAKTURE:
O. Bernatovič, Ljubljana.
I. C. Mayer, Ljubljana.
Franc Brumat, Ljubljana, Mestni trg 25/1.
TRGOVINA BOMBAŽA: SU-KANCA ITD.
Karl Prelog, Ljubljana, Stari trg 12.

PAPIRNA TRGOVINA:
I. Gajšek, Ljubljana, Sv. Petra c.
SLAŠČIČARNA:
Kalaš, Ljubljana, Židovska ul.
STAVBENO PODJETJE:
Dr. ing. M. Kasal, Ljubljana.
KAVARNE:
»Central«, Ljubljana, poleg jubilejnega mosta, Štefan Mikolič.
Jadran, Breg, vsak dan koncert.
TRGOVINA Z ZLATNINO IN SREBRNINO:
Ivan Pakič, Ljubljana, Stari trg 20.
KAMNOLOM IN OPEK. STROJ:
Kleemanns ver. Fabriken, Ober-türkhem und Faurndau.
IZDELOVANJE IN POPRAVLJANJE ROCNIH HARMONIK
F. Vodišek, Ljubljana VII., 156.
PARNA PEKARNA:
Jakob Kaučič, Ljubljana, Gradišče.

Sloviti zgodovinski roman
M. ZEVACA
„Kraljevi vitez“
 (508 strani)
 je izšel skupno vezan oba dela krasaj in stane
Din 40.—
 Naročila sprejema
Zvezna knjigarna,
Ljubljana
 Marijin trg št. 8.

Mljekarna „SUNJA“
 Salje poštom:
 Trpisti sir 1 kg po Din. 26.—
 Grouer sir 1 kg po Din. 30.—
 Radnički sir 1 kg po Din. 16.—
 Čajno maslo 1 kg po Din. 39.—
 od 5 kg gore.

Potrti neizmerno žalosti naznanjamo vsem sorodnikom in znancom, da je naš iskreno ljubljani edini sin g.

FRANC GRAUL

2. četa, 2. bataljon, 24. pešpoik.
 Peč, Stara Srbija,
 v cvetu mladosti dne 25. maja po mukopolnem trpljenju preminul daleč od svoje rodne slovenske zemlje.
 Lahka mu zemljica!
 Zg. Šiška, 31. maja 1922.
 Globoko žalujoča rodbina
Franc Graul.

Šoferja
 za tovorni Saurer auto sprejme premogokop Ključarovi pri Ormožu na Štajerskem. Ponudbe z navedbo dosedanega službovanja in zahtevo plače se naj pošljejo na ravateljstvo premogokopa. Nastop službe takoj ali po dogovoru.

PARKETNE deščice
 dobavlja in polaga v mestu in na deželi
Anton Bokal, Ljubljana
 Slomškova ulica št. 19.
 Telefon 527.

Marljiv trgovski pomočnik
 izučen v trgovini s špicerijskim blagom, več slovenskega, nemškega in hrvatsko-srbskega jezika ter strojepisja
išče službe.
 Reflektira eventualno tudi za Hrvatsko ali Srbijo. Ponudbe je nasloviti na upravo lista pod „Zanesljiv“.

Elektroinženjere
 in **trg. uradnike**
 išče velika delniška družba za strojarsko in elektrotehnično industrijo v Jugoslaviji. Obsirne ponudbe na upravo lista pod št. 12345.

Spretni delavci
 za izdelovanje cementnih cevi se sprejme.
Jos. Cihlar, Ljubljana
 betonska tvornica

pisalni stroj „Continental“
ANT. RUD. LEGAT
 Slovenaka ul. 7 **MARIBOR** Telef. 100 in 97
 Prva specialna trgovina s pisalnimi stroji in pisarniškimi potrebščinami.
 Samoprodaja pisalnega stroja „CONTINENTAL“ za vso Slovenijo.
 Lastna delavnica za popravila pisalnih strojev vseh sistemov.

Blago
 za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetiranje, sedlarje itd. priporočila tvrdka
A. & E. Skaberné, Ljubljana
 Mestni trg 10

Več vajencev
 za ključavničarstvo, kovinsko strugarstvo, strojno mizarstvo, in lesno strugarstvo sprejme takoj
tovarna Bašin i drug
Ljubljana, Sv. Petra cesta 75
 s septembrom, lastna šola za vajence pod vodstvom inženjerja-profesorja.

Proda se enonadstropna hiša
 z 8 stanovanji in obseznim vrtom
 na periferiji Ljubljane ob Tržaški cesti.
 Kupec dobi na jesen stanovanje v hiši.
 Naslov pove upravištvu „Jugoslavije“.

TRANSJUGO, d. d. Dobavlja najceneje
ZAGREB
 3 Mazuraničev trg 3
 Brzolavi: TRANSJUGO, 27-60 Telefon 27-60
 PODRUŽNICE:
 BEograd, Reljina ul. 2.
 IZPOSTAVE:
 OSIJEK, Široka ul. 8.
 SUBOTICA kod Pluković i drug I SKOPLJE.

traverse, železo, žeblje,
 apno, cement, gips,
 trstiko, žico, deske in
 ves gradbeni materijal.

Prvovrstno, specijelno angleško in češko sukno, modne in športne obleke, pelerine, površnike, raglane, dežne plašče, perilo itd. priporočila tvrdka
DRAGO SCHWAB
 (prej Schwab & Bizjak)
 Pod Narodno kavarano **Ljubljana**
 Dvorsni trg št. 3.